

COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN BİLGİSİ YETERLİKLERİ¹

Competences Level Of Prospective Geography Teachers For Their Field

Yrd.Doç.Dr.Nadire KARADEMİR²

ÖZET

Araştırmanın amacı coğrafya öğretmen adaylarının alanlarına yönelik yeterlik düzeylerini ortaya koymaktır. Araştırma 2010-2011 eğitim öğretim yılı bahar döneminde 4 farklı üniversitede 4. ve 5.sınıf toplam 252 coğrafya öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen “Coğrafya Öğretmen Adaylarının Özel Alan Bilgisi Yeterlikleri” ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken durumundaki faktörlere bağlı olarak yapılan ikili karşılaştırmalarda t-testi ve grup karşılaştırmaları için tek yönlü varyans analizi (ANOVA), parametrik test varsayımlarını yerine getiremeyen değişkenlerin analizinde ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U testi ve grup karşılaştırmaları için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Gruplar arası fark bulunduğu ise farkın kaynağını bulmak için, Scheffe ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, coğrafya öğretmen adaylarının mesleki yeterlik düzeylerinin, öğrenim gördükleri üniversite, sınıf, yaşanılan yerleşim birimi, arazi çalışmalarına katılım, coğrafi yayınları takip etme, akademik not değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olduğu, cinsiyet, mezun olunan okul türü gibi değişkenlerin etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında öğretmen adaylarının yeterlik düzeylerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Eğitimi, Coğrafya Öğretmenliği, Öğretmen Yeterlikleri, Mesleki Alan Yeterlikleri.

¹ Bu araştırma, “Coğrafya Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterliklerine Yönelik Hazır Bulunuşluk Düzeyleri” adlı doktora tez verilerinin bir kısmından yararlanılarak hazırlanmıştır.

² KSÜ Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü - nkarademir@ksu.edu.tr

ABSTRACT

The purpose of this study is to reveal Proficiency levels for areas of geography teacher candidates. The study was conducted with totally 252 prospective geography teachers from 4th and 5th grades of 4 different universities in the spring term of the 2010-2011 academic year. A scale for the readiness level of prospective geography teachers for their professional competences, which was developed by the researcher, was used in order to collect data.

Analysis of the data obtained from the research, depending on factors such as the case of the independent variables to the dependent variable is a couple comparisons t-test for group comparisons and one-way analysis of variance (ANOVA), analysis of variables that fail to meet the assumptions of parametric test, Mann-Whitney which for couple comparisons and Kruskal-Wallis H test which group comparisons were used. To find the source of the difference between groups, Scheffe and Mann-Whitney U test was used.

As a result of the study, it was determined that there are significant differences in the readiness level according to such variables as university, grade, living neighborhood, participation on the road again, to follow the geographical publications, academic grade of professional competences level of prospective geography teachers. However it was determined that such variables as student's gender, types of the school of graduation do not affect professional competences level of prospective geography teachers. In the light of the data obtained in the study, proposals were put forward for the development of professional competences level of prospective geography teachers.

Key word: *Geography Education, Geography Teacher, Teacher Competence, Professional Competences*

1.GİRİŞ

Tüm dünya ülkelerinde ve Türkiye’de eğitim ve eğitim sorunları en önemli konular arasında görülmektedir. Gelişen teknolojilerle, eğitim standartları ve eğitim kalitesi sürekli arttırılmaya çalışılmakta, değişen eğitim stratejileriyle yeni öğretim programları uygulanmakta ve daha iyi bir eğitim sistemi için neler yapılabileceği araştırılmaktadır. Eğitimin, hızla değişen koşullara uyum sağlayabilecek, teknoloji ile barışık, rekabet gücü yüksek bireyler yetiştirmeye odaklanması zorunludur. Bu durum, eğitim sisteminin en temel bileşeni olan öğretmenin eğitimini önemli hale getirmektedir.

Eğitim süreci, nitelikli insan yetiştirmeye yönelik faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Nitelikli insan yetiştirmek ise öncelikle nitelikli öğretmen yetiştirmek ile ilgili bir konudur. Öğretmenlik; bir milletin ve bir ülkenin geleceğini hazırlama sorumluluğunu taşıyan özel ve önemli bir uzmanlık alanıdır. Bu mesleği yapacak öğretmenlerin alan bilgisi, genel kültür bilgisi ve öğrenmeyi öğretme becerisine sahip olması ve tüm yeteneklerini sanatsal bir şekilde sunması beklenmektedir(Gökçe, 2009).

Yeterlik; bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır(Şahin, 2004: 59).XI. Milli Eğitim Şura’sında; öğretmen yetiştirme programlarında alan bilgisine sekizde beş (%62,5), öğretmenlik meslek bilgisine sekizde iki (%25) ve genel kültür derslerine ise sekizde bir (%12,5) oranlarında ağırlık verilmesi kararlaştırılmıştır (M.E.B, 2006). Bu üç alanda verilen eğitim sonucu öğretmen olan bireyin, geleceğin neslinin eğitimine rehberlik etme yeterliliği kazandığı düşünülmektedir. Bu durum da alan bilgisinin önem derecesini göstermektedir. Pedagojik Alan Bilgisi gelişimini inceleyen Veal, Pedagojik Alan Bilgisinin temellinde iyi bir alan bilgisinin var olduğunu vurgulamaktadır (Veal, Tippins, ve Jefferson, 1999: 31). İyi bir alan bilgisine sahip olmayan öğretmenin Pedagojik Alan Bilgisi konusunda da yeterli olmayacağı ifade edilmektedir.

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün Özel Alan Yeterlikleri, 2009 raporunda“Genel yeterlikler tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutumları kapsarken, özel alan yeterlikleri öğretmenin kendi branşlarında görevlerini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmeleri için sahip olması gereken alana özgü bilgi, beceri ve tutumları kapsamaktadır.” denilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bu yeterliklerin; öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde, öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde, seçiminde, iş başarımlarının, performanslarının değerlendirilmesinde, kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılmasını beklemektedir.

Yurt dışında yapılan çalışmalar, coğrafya eğitiminde öğretim elemanının niteliklerinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Bednarz, 2002; Campbell, 2007; Healey, 2003; West, 2003).Coğrafya öğretmen adayları da geleceğin coğrafya öğretmenleri olacakları için eğitim öğretim dönemlerinde alan bilgilerinin yeterli seviyeye ulaşması gerekmektedir. Bu bağlamda doğru ve yararlı coğrafya eğitimi, alanında iyi yetişmiş coğrafya öğretmenleriyle gerçekleştirilecektir. O nedenle coğrafi bilgi ve beceriyi öğretecek kişilerin yetiştirilmeleri ve sahip olacakları yeterlikler konusu önem taşımaktadır. Çünkü

coğrafyanın işlevsellik kazanmasındaki en önemli boyutunu coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır (Karabağ, 2002).Coğrafya öğretmen ve öğretmen adaylarının Coğrafyaya bakışı ve anlayışı, coğrafya ve coğrafya eğitimi ile ilgili değer yargıları, coğrafyaya karşı yaklaşım ve tutumları büyük önem taşımaktadır.

”Coğrafya Özel Alan Yeterlikleri” MEB (2010) tarafından şöyle belirlenmiştir.

A. Alan Bilgisi

B. Coğrafya Eğitimi Bilgisi

C. Coğrafi Değer ve Tutuma Sahip Olmak

Kent’e (2004) göre, coğrafya öğretmenlerinin öğretmen eğitimi konusu, akademik anlamda üzerinde oldukça fazla durulması gereken bir konu iken bu konu üzerinde çok az durulmaktadır. Kent bunun önemini, “Enerjik, istekli, ilham veren, etkili coğrafya öğretmenleri olmadan coğrafyanın geleceği karmaşa içinde olmaya devam edecektir” şeklinde vurgulamaktadır. Coğrafya öğretmenleri günümüzün hızlı bilgi gelişimine ve teknolojisine kendilerini uydurabilen, sürekli bilgisini yenileyen, teknolojik gelişmeleri takip edebilen ve bunları öğrencilerine aktarabilen, kaliteli eğitim için kendi kendini sorgulayan ve değerlendirebilen olmalıdır (Karabağ, 2002). Ayrıca coğrafya öğretmen adaylarının öğretmen genel ve özel alan yeterliklerine sahip olabilmek için eğitim fakültelerinde yeterliklerinin sağlanması gerekliliğinin yanı sıra, Talim ve Terbiye Kurulunun yeniden düzenlediği 9, 10, 11 ve 12. sınıflar için Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nın (CDÖP) amaçlarını da ayrıntılı bir şekilde bilmeleri gerekir. Çünkü eğitim fakültesinden iyi bir yeterlikle mezun olan öğrenci öğretmenliği sırasında bu kazanımlarını CDÖP çerçevesinde uygulamaya dönüştürecektir.2005 CDÖP etki-tepki ve sebep-sonuç açıklamalarına dayalı davranışçı öğrenme yaklaşımı yerine, öğrenci merkezli yaklaşımları, dolayısıyla da, aktif öğrenme ve kuramsal temelleri açısından yapılandırmacılığı önemsemektedir (MEB, 2005). Program, gerek ders sunumu ve gerekse çeşitli etkinliklerde bilgisayar, internet ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) gibi bilgi teknolojilerinin kullanımı üzerinde hassasiyetle durmaktadır. Son yıllarda MEB ve Yüksek Öğretim Kurumu’nun belirlemiş oldukları genel ve özel alan yeterliklerinde de aynı ifadeler yer almaktadır.

Coğrafi düşünme becerisine sahip olmak ve insan yaşamına yön vermek için coğrafya yaşamın merkezi olmalıdır. Bu ise her öğretim kademesinde nitelikli bir coğrafya eğitiminin verilmesi ile sağlanabilir (Thomas, 2001; Karabağ ve Şahin, 2007: 71). Bu eğitimin en iyi şekilde verilebilmesi için de iyi yetişmiş coğrafya öğretmenlerine ihtiyaç vardır.

Coğrafi bilinç, Karabağ ve Şahin (2007) tarafından “Doğa ve insana ait unsurları sahiplenme, koruma, kullanma, düzenleme, planlama ve geleceğe aktarma” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bilincin öncelikle günün şartlarında coğrafya öğretmen adaylarına kazandırılması gerekir. Coğrafya bilimi durağan olmayan sürekli değişen ve gelişen bir bilim olduğu için coğrafya öğretmen adaylarının bu değişime ayak uydurabilecek niteliklerde eğitim almalarına özen gösterilmelidir. Karabağ (2007)’ye göre coğrafya

öğretmenlerinde olması gereken özellikler/beceriler dört unsura bağlı olarak kazanılır. Bunlar;

- 1-Bilgiye dayalı unsurlar,
- 2-Bireysel anlayışlara dayalı unsurlar,
- 3-Tekniğe yeteneğe dayalı unsurlar (Beceri ile ilgili unsurlar)
- 4-Günceli takip etmeye dayalı unsurlardır (Mesleki yenilikleri takip etme).

İyi bir coğrafya öğretmeni olabilmek için öncelikle iyi bir alan bilgisine sahip olunmalıdır. Bilgiye dayalı unsurlardan olan coğrafya öğretimi bilgisi ise; coğrafya öğretimine yönelik öğretim bilgisi, coğrafya öğretimine yönelik program bilgisi, coğrafya öğretimine yönelik organizasyon bilgisi, coğrafya öğretilen yaş grubunun coğrafyaya yaklaşımı bilgisi alt yeterliklerinden oluşmuştur. Coğrafya öğretmen adayı bu bilgilerin alt yapılarını ise lisans eğitimi sırasında alır (Karabağ 2007).

1.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada amaç, değişim ve gelişmenin süreklilik arz ettiği günümüz dünyasında bu sürece hazırlıklı bireyler yetiştirme sorumluluğunu taşıyan coğrafya öğretmenliği anabilim dalı 4. ve 5. sınıfta öğrenim görmekte olan coğrafya öğretmen adaylarının alanlarına yönelik yeterlik düzeylerini tespit etmektir.

Araştırmada elde edilen sonuçların coğrafya öğretmen adaylarının mesleki yeterlik düzeylerini ortaya koyacağı, coğrafya öğretmenliğine verilen değeri arttıracığı, M.E.B', Eğitim Fakülteleri ve YÖK'e coğrafya öğretmen adaylarının mesleki yeterlilikleri konusunda ışık tutacağı, Türkiye'nin AB'ye uyum sürecindeki çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2.YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Türü

Araştırmanın amacına uygun olarak bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Eğitim bilimleri ile ilgili nicel araştırma yaklaşımı kapsamında yapılan araştırmaların çoğunda betimleyici tarama modelleri yaygın olarak kullanılmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison 2007: 205; Çepni, 2005: 20). Çünkü eğitim sorunlarının çoğu betimsel niteliktedir ve iyi bir betimleme olmadan üst düzey araştırmalara ilerlemenin mümkün olmadığı belirtilmektedir. Bu nedenle bu tür araştırmaların yapılması daha ayrıntılı araştırmaların yapılması için gerekli görülmektedir (Balcı, 2001: 21).

2.2.Araştırma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Gazi, Marmara, Atatürk ve Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı 4. ve 5. sınıfa devam eden toplam 252 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın yürütüldüğü grubun 4 ve 5. sınıflarla sınırlandırılmasının nedeni ise iki grupta mezuniyete yakın olmaları ve coğrafya

öğretmen adaylarının öğretmen olma düzeyine yaklaştıkları oranda mesleki yeterlik yönünden farklılıklarını ortaya koymaktır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına bağlı olarak, araştırma verilerinin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Öncelikle anket formunun oluşturulabilmesi için öğretmen adaylarının alan bilgisi açısından neleri bilmeleri gerektiği sorusuna cevap aranmıştır. Ölçek sorularının hazırlanmasında temel alınan ölçüt 2005 yılında uygulamaya konulan CDÖP ve coğrafya özel alan yeterlik kriterleridir. Hazırlanan taslak niteliğindeki veri toplama aracı, kapsam geçerliğini belirlemek üzere uzman görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından alınan dönütler sonucunda anket taslağında gerekli düzenlemeler yapılmış ve anket taslağı 39 madde olarak son şekline getirilmiştir. Her bir madde için “Kesinlikle katılıyorum” seçeneğine 5, “ Katılıyorum” seçeneğine 4, “Orta düzeyde katılıyorum” seçeneğine 3, “Katılmıyorum” seçeneğine 2, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneğine 1 puan verilmiş ve beşli derecelenmiş puanlama sistemi kullanılmıştır. Alınan dönütler sonucunda araştırmanın hedef kitlesiyle benzer özelliklere sahip Dicle ve Dokuz Eylül Üniversitesi coğrafya eğitimi anabilim dalı 4.ve 5.sınıf öğrencilerinin katılımı ile bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulanan ön test sonrası elde edilen verilere yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında alan bilgisini ölçen 39 soruluk boyut için; soru maddelerinin faktör yüklerinin .288 ile .724 arasında değiştiği, tek faktör altında toplanan verilerin genel varyansı %37.90 oranında açıkladığı ve güvenirlik katsayısı (pilot uygulama için) Cronbach Alpha değerinin .954 olduğu tespit edilmiştir. Faktör yük değerleri .35 in altında kalan maddelerin coğrafya öğretmen adayları tarafından tam anlaşılmadığı düşüncesi ile temel içerik bozulmadan ifade değişikliğine gidilmesine karar verilmiş ve ölçek son şekline getirilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlemesinde bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken durumundaki faktörlere bağlı olarak yapılan ikili karşılaştırmalarda t-testi ve grup karşılaştırmaları için tek yönlü varyans analizi (ANOVA), parametrik test varsayımlarını yerine getiremeyen değişkenlerin analizinde ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U testi ve grup karşılaştırmaları için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Gruplar arası fark bulunduğu ise farkın kaynağını bulmak için, Scheffe ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin Alan bilgisi için güvenirlik katsayısı Cronbach Alpha = .949, olarak bulunmuştur. İstatistiksel önemlilik derecesi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma grubundan elde edilen verilere ait bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırma Grubunun AB Ölçek Maddelerine Vermiş Oldukları Cevapların Puan Ortalamaları

Madde no	N	$\bar{X}$	Ss	Madde no	N	$\bar{X}$	Ss
M.1	252	3.70	.93	M.21	252	3.79	.84
M.2	252	3.88	.89	M.22	252	4.10	.85

Competences Level Of Prospective Geography Teachers For Their Field

M.3	252	2.71	1.10	M.23	252	4.08	.81
M.4	252	3.93	.84	M.24	252	3.95	.84
M.5	252	3.75	.98	M.25	252	3.78	.85
M.6	252	3.67	.91	M.26	252	3.82	.81
M.7	252	3.54	.95	M.27	252	3.80	.84
M.8	252	3.68	.93	M.28	252	3.90	.85
M.9	252	3.69	.84	M.29	252	3.63	.81
M.10	252	3.50	.97	M.30	252	3.38	.84
M.11	252	4.02	.77	M.31	252	3.73	.85
M.12	252	4.02	.83	M.32	252	3.50	.81
M.13	252	3.95	.85	M.33	252	3.60	.84
M.14	252	3.76	.85	M.34	252	3.69	.85
M.15	252	3.63	.86	M.35	252	3.58	.81
M.16	252	3.38	.86	M.36	252	3.55	.84
M.17	252	3.58	.88	M.37	252	3.71	.85
M.18	252	3.70	.84	M.38	252	3.96	.81
M.19	252	3.88	.85	M.39	252	4.05	.84
M.20	252	3.86	.81				

Tablo 1 de, öğretmen adaylarının mesleki yeterlik düzeylerini belirlemeye yönelik olarak oluşturulan Alan Bilgisi (AB) ölçek maddelerine verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara göre, en az yeterliğin 3. madde, en yüksek yeterliğin 11., 12., 22., 23. ve 39. maddeler olduğu görülmektedir. Alan Bilgisi ölçek maddelerine göre; 3. madde olan “Coğrafi konuların öğretiminde coğrafi bilgi sistemlerinden yararlanırım.” ifadesine orta derecede katılım göstererek ($\bar{X} = 2.71$) bu konu hakkında yüksek yeterliğe sahip olmadıkları, Türkiye’nin coğrafi özelliklerini analiz edebilme ve nüfus özelliklerini kavrayabilme konularında (11., 12., 22., 23. ve 39. maddeler) ise daha yüksek yeterliğe sahip oldukları görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre AB Farklılığı için U test Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	U test	p
AB	Bayan	106	143.87	17.69	-1.498	.134
	Erkek	146	146.89	22.09		

*P<0.05

Araştırma grubundan elde edilen veriler sonucu ulaşılan bulgular cinsiyet değişkenine göre bakıldığında, bayan öğrencilerin sayısının erkek öğrenci sayısına göre daha az olduğu görülmektedir (Tablo 2.)

Tablo 2’deki U testi sonuçlarına göre; araştırma grubunun cinsiyet değişkenine bağlı olarak Alan Bilgisi (AB) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 3. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Üniversite Değişkenine Göre Betimsel Veriler

	Üniversite	n	%	$\bar{X}$	Ss
AB	1.Gazi Üniversitesi	72	28.6	145.80	18.28
	2. Atatürk Üniversitesi	68	27.0	151.42	19.03
	3. Marmara Üniversitesi	57	22.6	140.94	19.89
	4. Selçuk Üniversitesi	55	21.8	143.05	23.63
Toplam		252	100.0		

Tablo 3.1. Araştırma Grubunun Öğrenim Gördükleri Üniversite Değişkenine Göre AB Farklılığı için ANOVA sonuçları

Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe e
Gruplararası	3901.598	3	1300.533			
Gruplariçi	100333.589	248	404.571	3.215	.024*	2-3
Toplam	104235.187	251				

*P<0.05

Tablo 3 deki betimsel veriler ve Tablo 3.1' deki varyans analizi sonuçlarına göre; araştırma grubunun öğrenim gördükleri üniversite değişkenine bağlı olarak AB puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu (F(3-248)=3.215; p<0.05), farkın kaynağını bulmak için yapılan scheffe testinde bunun Atatürk ile Marmara üniversitesinde okuyan öğrencilerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Diğer üniversitede okuyan coğrafya öğretmen adayları arasında fark bulunamamıştır.

Tablo 4. Araştırma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre AB Farklılığı için t- testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
AB	4.Sınıf	132	148.60	19.17		
	5.Sınıf	120	142.34	21.22	2.462	.015*

*P<0.05

Tablo 4'deki t testi sonuçlarına göre; araştırma grubunda yer alan 4. ve 5. sınıfların AB yeterlik düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (t=2.462; p<0.05). Yapılan analizde AB boyutunda 4. sınıf öğretmen adaylarının, 5. sınıf öğretmen adaylarına göre yeterlik düzeylerinden daha fazla puan ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Araştırma Grubunun Mezun Olunan Okul Türü Değişkenine Göre Betimsel Veriler

Mezun Olunan Okul Türü	n	%	$\bar{X}$	Ss
------------------------	---	---	-----------	----

AB	1. Anadolu Öğretmen Lisesi	21	8.3	148.80	15.69
	2. Anadolu Lisesi	22	8.7	142.22	21.21
	3. Genel Lise	186	73.8	146.60	20.79
	4. Diğer (Süper lise, Açık lise)	23	9.1	138.00	18.91

Tablo 5.1. Araştırma Grubunun Mezun Olunan Okul Türü Değişkenine Göre AB Farklılığı için ANOVA Sonuçları

	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
AB	Gruplararası	1983.735	3	661.245	1.604	.189
	Gruplarıçi	102251.451	248	412.304		
	Toplam	104235.187	251			

Araştırma grubundan elde edilen veriler sonucu ulaşılan bulgular mezun olunan okul türü değişkenine göre (Tablo 5.)bakıldığında, coğrafya öğretmen adaylarının çoğunluğunun genel lise türünden (% 73.8) mezun oldukları görülmektedir. Tablo 5.1’ deki varyans analizi sonuçlarına göre; araştırma grubunun mezun olunan okul türü değişkenine bağlı olarak AB boyutunda aldıkları puan ortalamaları açısından yeterlik düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir ($F(3-248)=1.604$; $p>0.05$).

Tablo 6. Araştırma Grubunun Ailenizle Yaşadığınız Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Betimsel Veriler

	Ailenizle Yaşadığınız Yerleşim Birimi	n	%	$\bar{X}$	Ss
AB	1. Köy	93	36.9	145.60	20.45
	2. İlçe Merkezi	79	31.3	141.20	21.53
	3. İl Merkezi	80	31.8	150.01	18.30
Toplam		252	100.0		

Tablo 6.1. Araştırma Grubunun Ailenizle Yaşadığınız Yerleşim Birimi Değişkenine Göre AB Farklılığı için ANOVA Sonuçları

	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
A B	Gruplararası	3085.160	2	1542.580	3.797	.024*	2-3
	Gruplarıçi	101150.027	249	406.225			
	Toplam	104235.187	251				

Tablo 6’ deki betimsel veriler ve Tablo 6.1 ‘deki varyans analizi sonuçlarına göre; araştırma grubunun aileleri ile yaşadığı yerleşim birimi değişkenine bağlı olarak AB ($F(2-249)=3.797$; $P<0.05$) boyutunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, tespit edilmiştir. AB düzeyindeki farkın kaynağını bulmak için yapılan testte, bu farkın ilçe merkezi

($\bar{X}$ =141.20) ile il merkezinde ($\bar{X}$ =150.01) yaşayanlar arasındaki puan ortalamalarından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 7. Araştırma Grubunun Coğrafya ve Eğitim Yayınlarını Takip Etme Durumu Değişkenine Göre AB Farklılığı için Kruskal Wallis H Sonuçları

Coğrafya ve Eğitim Yayınlarını Takip Etme Durumu		n	$\bar{X}$	Ss	X^2	p	Fark U test
AB	1. Takip Etmiyorum	63	137.58	21.45	12.466	.006*	1-2
	2. Mevcut Aka. Dergi	140	148.77	20.44			
	3. Medya yayınları	18	148.55	10.58			
	4. Diğer	31	146.03	18.35			

*P<0.05

Tablo 7. 'deki ki kare (X^2) sonuçlarına göre; araştırma grubunun coğrafya ve eğitim yayınlarını takip etme durumu değişkenine bağlı olarak AB (x^2 =12.466; p<0.05) boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılan U testi sonucunda; AB boyutunda herhangi bir yayın takip etmeyenlerin mevcut akademik dergiler ve medya yayınlarını (televizyon, internet ve gazete) takip edenlerden daha düşük yeterlik puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 8. Araştırma Grubunun Arazi Çalışmalarına Katılım Durumu Değişkenine Göre Betimsel Veriler

Arazi çalışmalarına katılım durumu		n	%	$\bar{X}$	Ss
AB	1. Hiç katılmadım	32	12.7	137.40	17.63
	2. 1-3 kez	156	61.9	146.74	20.41
	3. 4-5 kez	45	17.9	144.02	21.07
	4. 6 ve üzeri	19	7.5	154.05	19.23
Toplam		252	100.0		

Tablo 8.1. Araştırma Grubunun Arazi Çalışmalarına Katılım Durumu Değişkenine Göre AB Farklılığı için ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplararası	3821.799	3	1273.933			
Grupları içi	100413.387	248	404.893	3.146	.026*	1-4
Toplam	104235.187	251				

*p<0.05

Tablo 8’ deki betimsel veriler ve Tablo 8.1’ deki varyans analizi sonuçlarına göre; araştırma grubunun arazi çalışmalarına katılım durumu değişkenine bağlı olarak AB ($F(3-248)=3.146$; $p<0.05$) boyutunda yeterlik düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemeye yönelik olarak yapılan Scheffe testinde bu farkın AB boyutunda, hiç arazi çalışmasına katılmayanlar ile 6 ve üzeri kez arazi çalışmalarına katılma fırsatını yakalayanlar lehine anlamlı olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Araştırma Grubunun Lisans Düzeyi Akademik Not Aralığı Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Sonuçları

	Lisans Düzeyi Akademik Not Aralığı	n	$\bar{X}$	Ss	X^2	p	Fark U test
AB	a) 2.00 altı	7	126.28	12.37	17.778	.001	a<b,d,c,e b<d,e
	b) 2.00 - 2.50	49	141.14	23.84			
	c) 2.51 - 3.00	110	143.94	19.32			
	d) 3.01 - 3.50	69	150.94	18.53			
	e) 3.51 - 4.00	17	155.76	16.49			

* $p<0.05$

Tablo 9’ daki ki kare (X^2) sonuçlarına göre; araştırma grubunun lisans düzeyi akademik not aralığı değişkenine bağlı olarak AB ($X^2= 17.778$; $p<0.05$) boyutunda gruplar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde bu farkın AB boyutu için 2.00 altı ($\bar{X}=126.28$) ve 2.00 – 2.50 ($\bar{X}=141.14$) not ortalamasına sahip olanlar ile 3.01-3.50 ($\bar{X}=150.94$) ve 3.51-4.00 ($\bar{X}=155.76$) arası not ortalamalarına sahip olanlar arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Araştırma Grubunun Ölçek Maddelerinden Aldıkları Ortalama AB Puanlarının Derecelendirme Sonuçları

Derece	Frekans	Puan	Toplam
Kesinlikle katılmıyorum	115	1	115
Katılmıyorum	755	2	1510
Orta derecede katılıyorum	2939	3	8817
Katılıyorum	3840	4	15360
Kesinlikle katılıyorum	2179	5	10895
Toplam	9828		36697
Alan Bilgisi (AB) Puanı		145.62	
Alan Bilgisi (AB) Ortalaması		3,73 (Katılıyorum)	

Alan Bilgisi (AB) Puanı= (Toplam Puan/Toplam Örnek Birey)

Alan Bilgisi (AB) Ortalaması= (Toplam Puan/ Toplam Frekans)

Tablo 10’a göre araştırma grubunun mesleki yeterlik düzeylerinin, AB’ ye göre aldıkları toplam puanın, ölçekteki yeterlik ifadelerinde “3.73” puanına denk gelen

“katılıyorum” düzeyinde bildirimde buldukları görülmektedir. Bu durum coğrafya öğretmen adaylarının AB’ de yeterliklerinin yüksek bulunması bakımından sevindiricidir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma grubunda cinsiyet değişkenine göre bakıldığında, bayan öğrencilerin sayısının erkek öğrenci sayısına göre daha az olduğu görülmektedir (Tablo 2.). Bu durum genel olarak coğrafya eğitimi anabilim dalında öğrenim gören bayan öğrenci sayısının az olması ile ilgilidir. Coğrafya Öğretmen adayları veya öğretmenlerine yönelik yapılan tutum çalışmalarında da benzer bulgular söz konusudur (Özey, 1998; Alım ve Bekdemir, 2006; Aladağ, 2003; Sezer ve diğ., 2010). Coğrafya öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre AB puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Cinsiyetlere göre Alan Bilgisinde farklılık göstermemesinin; bayan erkek ayırımı olmaksızın aynı müfredat programında eğitim almalarından kaynaklanabileceği şeklinde değerlendirilebilir.

Coğrafya öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü üniversiteye göre AB puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, farkın, Atatürk ile Marmara üniversitesinde okuyan öğrencilerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Atatürk Üniversitesinde okuyan öğretmen adaylarının Marmara Üniversitesi öğretmen adaylarına göre daha yüksek mesleki yeterlik düzeyi içerisinde oldukları ifade edilebilir. Bu sonuçlar farklı üniversitelere yerleşen öğretmen adaylarının mevcut durumdaki akademik başarı ve öğrenci profillerine göre değişiklik gösterebileceği şeklinde değerlendirilebilir.

Araştırma grubunda yer alan 4. ve 5. sınıfların AB yeterlik düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve 4. sınıf öğretmen adaylarının daha fazla puan ortalamalarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğretmen adayları öğretmen olabilmek için çoğunlukla 5. sınıfta Kamu Personeli Seçme Sınavı için hazırlık yapmaya başlamaktadır. Bu anlamda kendilerinde gördükleri eksikliklerin farkındalığı, henüz bu farkındalığa ulaşmamış olan 4. sınıfların yeterlik düzeylerine etki etmiş olabileceği söylenebilir. Sezer ve ark., (2010)’ın yapmış oldukları çalışmada da 4.sınıfların kendilerini mezun duruma gelmiş öğrencilerden daha yeterli gördükleri belirtilmektedir.

Araştırmada mezun olunan okul türü değişkenine göre bakıldığında, coğrafya öğretmen adaylarının çoğunluğunun genel lise türünde (% 73.8) okudukları görülmektedir (Tablo 5.) Sezer ve ark., (2010)’ın çalışmasında bu oran mevcut çalışmadaki oran ile çok yakın değerler göstermektedir. Öğretmen adaylarının mezun olunan okul türü değişkenine göre AB boyutundan puan ortalamaları açısından yeterlik düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının daha önce mezun oldukları okul türünün mevcut durumları üzerinde öğretmen yeterlik düzeylerini etkilemediği, eğitim fakültelerinin mezun olunan okul türüne bakılmaksızın ortak müfredat uygulamaları ve aynı düzeyde, benzer yeterlik kriterlerine uygun olarak öğretmen yetiştirme amacıyla olmalarının bu farklılığı oluşturmadığı şeklinde de değerlendirilebilir.

Aile ile yaşanan yerleşim birimine göre AB boyutunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, ilçe merkezinde yaşayanların mesleki yeterlik düzeyleri köyde yaşayanlarla fark göstermezken, il merkezinde yaşayanlarla farklılık gösterdiği, bunun yanı sıra köyde yaşayanlarla il merkezinde yaşayanlar arasında fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bireylerin yaşadıkları coğrafi çevrenin öğrenmeye olan etkisinden hareketle öğrencilerin önceki eğitim dönemlerinde yaşadıkları yerleşim birimlerinin doğal çevreyle etkileşimlerinin fazla olması nedeniyle köyde yaşayanların coğrafi bilgi açısından daha avantajlı olmaları, il merkezinde de eğitim seviyesinin yüksekliği ile sağlanan öğrenim süreçleri, bu iki yerleşim birimi arasındaki AB puan ortalamaları arasında fark olmasını sağlamış olabilir.

Coğrafya öğretmen adaylarının coğrafya ile ilgili takip edilen yayınlara göre AB boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, herhangi bir yayın takip etmeyenlerin mevcut akademik dergiler ve medya yayınlarını takip edenlerden daha düşük yeterlik puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durum diğer çalışmalarda da (Türker,2008; Aladağ 2003; Elmas 2006) ortaya konulmuştur. Öğretmen adaylarının coğrafya bilimindeki yeni gelişmelerden ve yeni bilgilerden haberdar olmasının alan bilgilerine olumlu katkılar sağlayacağı, özellikle mevcut akademik dergileri takip edenlerin mesleki yeterlikleri olumlu yönde etkileneceği ifade edilebilir.

Eğitim öğretim sürecinde arazi çalışmalarına katılma durumuna göre AB boyutunda coğrafya öğretmen adaylarının mesleki yeterlik düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, hiç arazi çalışmasına katılmayanlara göre 6 ve üzeri kez arazi çalışmalarına katılma fırsatını yakalayan öğretmen adaylarının mesleki yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu ve arazi çalışmalarına katılım sayısının yeterlik düzeyini olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çağlıyan ve Özcan (2004)'ın çalışmaları da bunu desteklemektedir. Kent ve ark., (1997)'na göre arazi çalışmaları coğrafya öğretiminde çok önemli bir role sahiptir. Araziye bağlı araştırmalar o yerdeki çalışmaları ve olayları yerinde gözlemlemeye dayandığından gerçekleri kavrama ve kıyaslamalar yapma olanaklarını artırarak coğrafya öğretmen adaylarının yeterliklerinin yükselmesine neden olacağı ifade edilebilir.

Araştırma grubunun akademik not ortalamalarına göre AB boyutunda gruplar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, araştırma grubunun mesleki yeterlik düzeylerinin not ortalamalarına paralel olarak yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçları ve diğer çalışmalarda da (Saracaloğlu ve ark., 2009; Kaya 2009)) görüldüğü gibi akademik not ortalamalarının yüksek olması öğretmen adaylarının mesleklerine karşı ilgili olduklarını, öğrenme isteklerinin ve güdülenme düzeylerinin yüksek olduğunu, alan bilgisine dair konulara çok daha hâkim oldukları ifade edilebilir.

Coğrafi bilgi sistemleri (CBS) birçok sahada olduğu gibi eğitim öğretim ortamında aktif öğrenmeye yardımcı bir işleve sahiptir. CBS yardımı ile coğrafyacılar önceleri daha fazla emek ve zaman ayırarak yapmak zorunda kaldıkları pek çok çalışmayı CBS yardımı ile daha kısa sürede ve daha profesyonelce yapabilmektedirler (Demirci ve Karaburun, 2010).Araştırmada coğrafya öğretmen adaylarının CBS konusunda yüksek bir yeterliğe sahip olmadıkları belirlenmiştir. Günümüzde CBS teknolojik gelişimin en önemli ürünlerinden biri, her alanda hızla gelişimini sürdüren, araştırma ve geliştirme çalışmalarında vazgeçilmez unsurlardan biri olmalı öğretmen adaylarına bu konuda daha yoğun uygulamalar yaptırılmalıdır.

Araştırma sonucunda, coğrafya öğretmen adaylarının mesleki yeterlik düzeylerinin, öğrenim gördükleri üniversite, sınıf, yaşanılan yerleşim birimi, arazi çalışmalarına katılım, coğrafi yayınları takip etme, akademik not değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olduğu, cinsiyet, mezun olunan okul türü gibi değişkenlerin etkilemediği sonucuna ulaşılmış ve coğrafya öğretmen adaylarının alan bilgisi düzeylerinin yeterli seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu seviyenin daha da iyi duruma getirilebilmesi için lisans döneminde bilimsel platformlar oluşturularak (Panel, Sempozyum, vb.) alan ve coğrafya eğitimi ile ilgili kongre ve sempozyumlara coğrafya öğretmen adaylarının katılımları teşvik edilmelidir. Bu sayede coğrafya öğretmen adaylarının mesleki alanlarına yönelik güncel gelişmelerin takibi söz konusu olabilecektir.

KAYNAKLAR

- Aladağ, C. (2003). *Orta Öğretimde Coğrafya Öğretmeni Profili ve Öğretmen Görüşleri Işığında Müfredat Değerlendirilmesi*. [Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü](#) Doktora tezi, Konya.
- Alım, M. ve Bekdemir, Ü. (2006). Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı, 172 /1.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem Teknik ve İlkeler*. Üçüncü Baskı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Bednarz, S. W. (2002). Using action research to implement the national geography standards: Teachers as researchers. *Journal of Geography*, 101(3), 103-111.
- Campbell, J. B. (2007). GloVis as a resource for teaching geographic content and concepts. *Journal of Geography*, 106(6), 239-251.
- Cohen, L., Manion. L. and Morrison, K., (2007). *Research Methods in Education*. Sixth Edition. Routledge. London. Taylor & Francis Group.
- Cin, M. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşadıkları Yere Göre Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarındaki Farklılıklar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (1), ss.185-190.
- Çağlıyan, A. ve Özan, M. (2004). "Coğrafya Öğretiminde Gezi Gözlem Yönteminin Öğrenmede Etkililiğinin Değerlendirilmesi" *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Ankara.
- Çepni, S. (2005). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Üç yol kültür merkezi. Trabzon.
- Demirci, A. ve Karaburun, A. (2010). Yüksek Öğretim Coğrafya Programları İçin Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi* Sayı: 21, S.27-45. İstanbul.
- Elmas, B. (2006). *Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminin Temel Sorunları (Kartal İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gökçe, N. (2009). Türkiye 'de Öğretmen Yetiştirmede Coğrafya Eğitiminin Sorunları Ve Öneriler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9 (2) 721-768 .

- Healey, M. (2003). Promoting lifelong professional development in geography education: international perspectives on developing the scholarship of teaching in higher education in the twenty-first century. *The Professional Geographer*, 55(1), 1-17.
- Karabağ, S. (2002). “Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Nitelikleri”.Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı, Bildiriler Kitabı, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Karabağ, S. (2007). Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Sorumlulukları (271–287). Ed.S. Karabağ & S. Şahin. *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Karabağ, S., ve Şahin, S. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı (55-74,2005) Ed. S. Karabağ & S. Şahin. *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Kaya, B. (2009).Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının Transferin öğretimi ile ilgili öz-yeterlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, s, 27, Ss, 99 -116.
- Kent, M., Gilbertson, D.D. and Hunt, C.O. (1997).“Fieldwork In Geography Teaching: A Critical Review Of The Literature And Approaches”, *Journal Of Geography In Higher Education*, 21(3), 313–332.
- MEB. (2005). *Coğrafya Dersi Öğretim Programı (CDÖP)*. Milli Eğitim Bakanlığı (TTKB), Ankara.
- MEB. (2006). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2009). *Öğretmen Yeterlikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (1. Baskı), Devlet Kitapları.
- M.E.B. (2010). *Coğrafya Özel Alan Yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Öğretmen Yeterlikleri ve Okul Temelli Meslek Gelişimi. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. Ankara
- Özgen, N. ve Bindak, R. (2009). Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Siirt Örneği. *G.Ü, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 29, Sayı 2* 421-440.
- Özey, R. (1998). *Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Öztürk, Ç. (2004). “Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanabilme Yeterlilikleri”. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2*, sh: 75-83.
- Saracaloğlu, A.S., Kumral, O., ve Kanmaz, A., (2009).Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik yeterlikleri, Kaygıları Ve Akademik Güdülenme Düzeyleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:VI, Sayı:II*, 38-54

- Sezer, A., Pınar, A. ve Yıldırım, T. (2010). Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Bazı Profil Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, sayı: 22, s. 43 - 69 İstanbul.
- Thomas, P.G. (2001). *An Analysis of The Geographic Knowledge of Preservice Teachers at Salected Midwestern Universities*. Ph.D.Thesis.Kansas State University.USA.
- Türker, A. (2008). *Coğrafya Öğretmen Adaylarının ve Coğrafya Öğretmenlerinin Toprak ve Bitki Örtüsü Konularındaki Yeterlilikleri ve Bunları Etkileyen Faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Veal, W. R., Tippins, D. J. ve Jefferson, J. B. (1999). *The Evolution of Pedagogical Content Knowledge in Prospective Secondary Physics Teachers*. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED443719.pdf>: Reports – Research,.
- West B. A. (2003). Student attitudes and the impact of gis on thinking skills and motivation. *Journal of Geography*, 102(6), 267-274.

Ek 1:

COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL ALAN BİLGİSİ YETERLİKLERİ	
1.Coğrafya biliminin tarihsel gelişimini ve diğer bilim dallarıyla ilişkilerini açıklarım.	
2. Coğrafi araştırmalardan elde edilen istatistikî verileri sınıflandırarak, tablo, grafik, küre, diyagram ve haritalarla görsel hale getiririm.	
3.Coğrafi konuların öğretiminde Coğrafi Bilgi Sistemlerinden yararlanırım.	
4. Ülke ve bölgelerin mekânsal anlamda konum analizlerini yaparak aralarında ilişkiler kurabilirim.	
5.Mekânı tanımlamada koordinat sistemine ait temel unsurları kullanarak hesaplamalar yaparım.	
6. İklim elemanlarının özelliklerini tüm doğal süreçlerle ilişkilendirerek, ekstrem değişimlerin yerel ve küresel bazda etkilerini sorgularım.	
7.Yer şekillerinin oluşum süreçlerini, kayaçların özelliklerini ve değişimlerini açıklarım.	
8.Su kaynaklarının doğal ve beşeri süreçler ile etkileşimini ve sürdürülebilir su yönetimi stratejilerini açıklarım.	
9.Yerküre üzerindeki toprak tiplerinin dağılışına etki eden faktörleri açıklayıp, doğru arazi kullanımına ilişkin önerilerde bulunurum.	
10.Bitki türleri, bitki topluluklarının dağılışı ve gelişme koşullarını açıklayıp, tükenmekte olan türleri korumak için stratejiler geliştiririm.	
11.Nüfus özelliklerinin dağılışı ve ülkelere göre durumuyla ilgili analizler yaparım.	
12.Nüfus politikaları ve nüfus projeksiyonlarını ilişkilendirerek değerlendirmeler yaparım.	
13.Ülkelerin gelecekteki nüfus gelişimleri ve nüfus sorunlarına yönelik tahminlerde bulunurum.	
14.Yerleşmeleri kuruluş yerleri, gelişim süreçleri, dokuları ve fonksiyonel özelliklerine göre sınıflandırmalar yapabilirim.	
15.Yerleşmelerin gelecekteki durumları üzerine etkili olan faktörleri bölgesel ve küresel bazda açıklayabilirim.	
16.Ekonominin ana unsurları olan üretim, tüketim ve dağıtım unsurlarının mekânsal dokusunu tarihsel süreçte açıklarım.	
17.Doğal ve beşeri varlıkları turizm potansiyeli açısından belirleyerek, toplumlar ve ülkeler adına turizme yönelik sürdürülebilir senaryolar geliştiririm.	
18.Kültürlerin ortaya çıkmasında etkili olan coğrafi faktörleri ve gelecekteki olası durumlarını açıklarım.	
19. Göç olayının meydana geliş süreci ve etkileriyle ilgili analizler yapabilirim.	
20.Şehirleşme hareketlerini çeşitli boyutlarda açıklayabilirim.	
21.Dünyada tarımı etkileyen etmenler, tarımsal faaliyetler ve gelecekteki durumla ilgili analizler yapabilirim.	
22. Türkiye'nin dünya üzerindeki jeopolitik konumunu, fiziki ve beşeri coğrafya özellikleriyle ilişkilendirerek açıklayıp çıkarımlarda bulunurum.	
23.Türkiye'nin toprak, su, bitki örtüsü ve iklim özelliklerini etkileyen etmenleri açıklarım.	
24.Türkiye'nin tarımsal potansiyelini geçmiş, günümüz ve gelecek şartlarına göre analiz ederim.	
25.Türkiye'nin enerji kaynakları, madenleri ve sanayisinin özelliklerini, ülke ekonomisine katkılarını açıklarım.	
26.Türkiye'nin ulaşım, ticaret, kültür ve turizm yapısını açıklar, geleceğe yönelik önerilerde bulunurum.	
27.Türkiye'de nüfusun ve yerleşmenin yapısını ve göç olgusunu geçmiş, günümüz ve gelecek şartlarında açıklarım.	
28.Türkiye'nin bölgeler bazında fiziki ve beşeri coğrafya özelliklerini karşılaştırmalı olarak analiz ederim.	
29. Türkiye'nin global ölçekte diğer ülkelerle olan siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri hakkında çıkarımlarda bulunurum.	
30. Bölgesel ve küresel örgütlerin işlevlerini ve önemlerini bilip aralarında bağlantılar kurarım.	
31.Ülkelerin coğrafi özellikleri, gelişmişlik düzeyleri ve bunları etkileyen faktörleri analiz ederim.	
32.Geçmişten günümüze tüm coğrafi keşifler ve başlıca ulaşım yollarının kullanım durumlarını bilir, önemini açıklarım.	
33.Küresel anlamda doğal kaynakların ve enerji kaynaklarının kullanımını, oluşturabilecekleri doğal felaketleri, alınabilecek önlemleri açıklarım.	
34.Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı çevre sorunlarını algılar ve bu sorunlara çözüm önerileri üretirim.	
35. Çevresel atıkların, küresel ısınma ve iklim değişikliklerinin ekolojik döngülerde etkilerini açıklayıp, geleceğe dönük tasarımlarda bulunurum.	
36. Çevre sorunları ve afetlerin dağılışlarını analiz edip, afet risk yönetimi ve sonuçlarını çeşitli senaryolarla açıklarım.	
37.Doğal varlıkları sahiplenme ve korumaya yönelik planlamalar yaparım.	
38.İnsanlığa ait değerleri koruma gerekliliğini bilerek, bu mirası yaşatıp geleceğe aktarma sorumluluğu taşıırım.	
39. Coğrafyayı kullanarak, Türkiye'nin doğal ve beşeri değerlerini korumada ulusal bilinç oluşturabilirim.	

Coğrafya Öğretmen Adaylarının Alan Bilgisi Yeterlikleri